

Jak Unia reaguje na suszę

Coraz bardziej dramatyczna walka ze skutkami suszy w państwach członkowskich Unii Europejskiej prowadzona jest zarówno przez poszczególne rządy, jak i same instytucje Wspólnoty. Hydrologiczne anomalie wyjątkowo dotkliwie uderzyły w polskich rolników. Według pomiarów Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej właściwie od kwietnia mamy do czynienia z sumami opadów, które w niektórych punktach na mapie Polski stanowią jedynie 30 proc. normy, a w bardzo wielu – od 60 do 70 proc. Mimo że pierwsze tygodnie sierpnia przyniosły niewielką poprawę Klimatycznego Bilansu Wodnego w gospodarstwach położonych w południowo-wschodniej części kraju, to nieustępliwość tegorocznej suszy rolniczej postawiła wielu przedsiębiorców rolnych na skraju bankructwa.

Środki pomocowe w ramach obecnej WPR

W ramach obecnie Wspólnej Polityki Rolnej unijni rolnicy mogą liczyć na rekompensaty sięgające 80 proc. strat, a w przypadku nieruchomości rolnych położonych na terenach z naturalnym ograniczeniami (*Areas of Natural Constraint*) – 90 proc. strat. Komisja Europejska dopuszcza trzy kategorie wsparcia:

- 1) Zadośćuczynienie za szkody powstałe w uprawach
- 2) Zadośćuczynienie za utracone dochody
- 3) Rekompensata za zakup paszy dla zwierząt hodowlanych

Bez konieczności notyfikowania pomocy finansowej KE państwa członkowskie mogą dedykować swoim rolnikom pomoc w formule *de minimis*. Jej wielkość nie może przekroczyć 15 tys. euro na rolnika w trzyletnim okresie.

Ponadto Komisja Europejska dopuszcza stosowanie wsparcia finansowego na przywrócenie rolniczego potencjału produkcyjnego w wysokości równej 100 proc. rekompensacie strat, jeśli państwo członkowskie zdecyduje się na zakwalifikowanie suszy jako klęskę żywiołową (w rozumieniu przepisów krajowych). W takim przypadku dopuszcza się stosowanie tzw. retroakcji, czyli dedykowania pomocy do rolników poszkodowanych jeszcze przed formalnym ogłoszeniem stanu klęski żywiołowej.

Inną formą wsparcia rolników poszkodowanych przez suszę jest zwalnianie ich z obowiązków działania w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich. Chodzi głównie o cele środowiskowo-klimatyczne oraz zalesianie. Dopuszczalne jest zwolnienie rolników z

INSTYTUT GOSPODARKI ROLNEJ

zobowiązań, pod warunkiem zawieszenia transferu środków unijnych na te cele w roku, w którym takowe zwolnienie nastąpiło.

Rolnicy dotknięci przez suszę mogą także, w drodze wyjątku, derogować wdrażanie narzędzi rolno-środowiskowego pomiaru klimatu (*Agricultural Environmental Climatic Measures*). Tacy rolnicy nie będą podlegali unijnym sankcjom finansowym, a to same państwa członkowskie zdecydowały, czy płatności na ten cel mogą być dalej wypłacane.

Nowe narzędzia pomocowe

12 lipca bieżącego roku Komisja Europejska podjęła decyzję o derogacji przepisów dotyczących zazieleniania dla ośmiu państw członkowskich, które w największym stopniu zostały dotknięte przez tegoroczną suszę. Chodzi o Danię, Estonię, Finlandię, Łotwę, Litwę, Polskę, Portugalię i Szwecję. Komisja zdecydowała się na odstępstwa od niektórych wymogów w zakresie zazieleniania, tj. przepisów dotyczących dywersyfikacji upraw i obszarów proekologicznych w przypadku gruntów ugorowanych, tak aby takie grunty można było wykorzystać do produkcji paszy. Dodatkowo rozważa się również przyjęcie kolejnych odstępstw od wymogów w zakresie zazieleniania, aby zapewnić rolnikom większą elastyczność w produkcji pasz. Takie rozwiązanie ma w szczególności przyczynić się do poprawy sytuacji ekonomicznej hodowców zwierząt gospodarskich.

Derogacja przepisów dotyczących zazieleniania jest otwarta dla wszystkich państw członkowskich. Rządy zainteresowane tego typu wsparciem mogą notyfikować chęć bycia objętym decyzją KE.

Powyższe rozwiązanie nie jest jedyną formą nadzwyczajnej pomocy ze strony UE. Komisja zgodziła się na przyspieszenie zaliczek na płatności bezpośrednich oraz płatności w ramach PROW. Wypłata do 70 proc. płatności bezpośrednich i 85 proc. płatności na rzecz rozwoju obszarów wiejskich będzie możliwa już w połowie października 2018 r., a nie dopiero w grudniu.

KE już teraz zaplanowała przyspieszoną ewaluację efektywności nadzwyczajnych środków pomocowych. Pierwszy raport z monitoringu sytuacji suszowej (po wejściu w życie decyzji KE) ma być opublikowany już 31 sierpnia.

Instrumenty krajowe

Polski rząd nie zdaje się jedynie na wsparcie instytucji unijnych. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi przygotowało nowe formy pomocy w sferze ubezpieczeń rolniczych i zwierząt gospodarskich. Rząd chce zwiększyć i ujednoczyć dopłaty do składek na ubezpieczenia

INSTYTUT GOSPODARKI ROLNEJ

rolnicze, w zamian za zastosowanie tzw. franszyzy redukcyjnej. Jednak na wprowadzenie takiej możliwości do polskiego porządku prawnego konieczna jest jej ocena pod kątem przepisów traktatowych o niedopuszczalności pomocy publicznej i – co za tym idzie – zgoda Komisji Europejskiej. O tę ostatnią strona polska już wystąpiła.

